

До спеціалізованої вченої ради
Д 08.727.02 Дніпровського державного
університету внутрішніх справ
49005, м. Дніпро, просп. Науки, 26

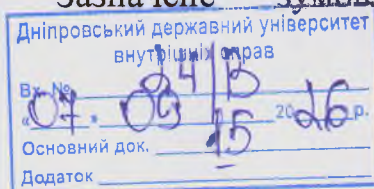
ВІДГУК

офіційного опонента, проректора Національної академії внутрішніх справ, доктора юридичних наук, професора Тарасенка Олега Сергійовича на дисертаційне дослідження Волкової Юлії Михайлівни на тему «Теоретичні та праксеологічні засади застосування поліграфа під час розслідування кримінальних правопорушень проти життя та здоров'я особи, статевої свободи та статевої недоторканості», яке подане на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.09 – кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність

Ступінь актуальності обраної теми. В умовах правового режиму воєнного стану перед органами та підрозділами Національної поліції України постають нові завдання, пов'язані з виявленням, розкриттям і розслідуванням кримінальних правопорушень, зокрема вчинених в умовах збройної агресії проти України. Важливе значення мають оперативність отримання криміналістично значущої інформації, перевірка слідчих версій, встановлення осіб, які можуть бути причетними до вчинення кримінальних правопорушень, а також визначення напрямів подальшого досудового розслідування.

За таких умов посилюється практичний інтерес до використання сучасних науково-технічних засобів і методів, одним з яких є проведення психофізіологічних досліджень із застосуванням поліграфа. Його використання може сприяти одержанню орієнтуючої інформації, перевірці висунутих версій та визначенню перспективних напрямів розслідування.

Водночас використання поліграфа в правоохоронній діяльності залишається дискусійним з огляду на питання наукової обґрунтованості відповідних методик, достовірності отриманих результатів, їх процесуального та доказового значення, а також забезпечення прав і свобод особи під час проведення психофізіологічного дослідження. **Зазначене зумовлює**

необхідність комплексного дослідження теоретичних, правових й організаційно-тактичних засад використання поліграфа в діяльності правоохоронних органів і визначає актуальність обраної теми.

Спеціальні поліграфологічні технології можуть застосовувати під час перевірки інформації щодо фактів катування та жорстокого поводження з українськими військовополоненими, а також у процесі розслідування резонансних кримінальних правопорушень. У цьому контексті важливе значення набувають розроблення та вдосконалення методик виявлення прихованої інформації, визначення можливостей та меж їх використання в правоохоронній діяльності.

З огляду на зазначене, дисертаційне дослідження Ю. М. Волкової є актуальним і своєчасним як з позицій теорії кримінального процесу та криміналістики, так і в контексті потреб сучасної правозастосовної практики.

Науковим підґрунтям дослідження стали фундаментальні праці українських та закордонних учених, практиків, присвячені теоретичним, правовим, організаційним і прикладним аспектам використання поліграфологічних технологій. Вагомий внесок у розроблення теоретико-прикладних засад застосування поліграфа в кримінальному судочинстві зробили О. О. Алексєєв, Д. О. Алексєєва-Процюк, В. І. Барко, К. Бекстер, О. П. Ващук, А. Ф. Волобуєв, С. К. Делікатний, Л. І. Казміренко, І. В. Клименко, В. Б. Коба, О. В. Линник, В. М. Малюга, Д. А. Мовчан, О. М. Морозов, О. І. Мотлях, О. А. Назаров, Д. Раскін, Дж. Рейд, М. С. Цуцкірідзе, К. О. Чаплинський, В. О. Шаповалов, В. М. Шевчук, М. Г. Щербаковський, В. В. Юсупов та ін.

Аспекти проведення та використання результатів психофізіологічних досліджень із застосуванням поліграфа висвітлили в дисертаційних і монографічних працях О. В. Вагіна, С. А. Градун, С. К. Делікатний, Ю. С. Дмитренко, О. Ю. Косьянова, Т. А. Лешкович, О. В. Линник, Т. Р. Морозова, О. В. Повстяний, Ж. Ю. Половнікова, С. С. Шевченко, Р. А. Яремчук та інші вчені.

Водночас, попри значний науковий доробок у цій сфері, сучасні умови правоохоронної діяльності актуалізують низку проблем теоретичного, нормативно-правового та прикладного спрямування. Зокрема, потребують подальшого наукового опрацювання питання правових й організаційних засад застосування поліграфа, уніфікування підходів до проведення психофізіологічних досліджень, визначення можливостей і меж використання їх результатів у кримінальному провадженні, а також забезпечення належних гарантій прав і свобод осіб, стосовно яких такі дослідження проводять.

За цих умов важливе значення має формування цілісної концепції розвитку поліграфологічної діяльності в Україні з огляду на позитивний іноземний досвід і національну правозастосовну практику, а також удосконалення її нормативно-правового регулювання. Окреслені обставини у своїй сукупності визначають актуальність обраної проблематики, засвідчують її теоретичне та прикладне значення, зумовлюють структуру і зміст дисертаційного дослідження.

Актуальність роботи зумовлена тим, що обрана тема дослідження відповідає як загальнодержавним, так і відомчим пріоритетам стосовно забезпечення національної безпеки та протидії злочинності. Дисертацію виконано відповідно до положень Стратегії національної безпеки України (Указ Президента України від 14 вересня 2020 року № 392/2020), Стратегії боротьби з організованою злочинністю (розпорядження Кабінету Міністрів України від 16 вересня 2020 року № 1126-р), Національної стратегії у сфері прав людини (Указ Президента України від 24 березня 2021 року № 119/2021), Національної економічної стратегії на період до 2030 року (постанова Кабінету Міністрів України від 3 березня 2021 року № 179), Стратегії розвитку Національної поліції України на 2026–2030 роки (наказ МВС України від 21 жовтня 2025 року № 733), Комплексного стратегічного плану реформування органів правопорядку як частини сектору безпеки і оборони України на 2023–2027 роки (Указ Президента України від 11 травня 2023 року № 273/2023), тематики

наукових досліджень і науково-технічних (експериментальних) розробок на 2025–2029 роки (наказ МВС України від 21 травня 2024 року № 326).

Мета і задачі дослідження. Мета наукової роботи полягає у виконанні конкретного наукового завдання з розроблення теоретико-прикладних засад застосування поліграфа під час розслідування кримінальних правопорушень проти життя та здоров'я особи, статевої свободи та статевої недоторканості. Для досягнення мети необхідно було реалізувати такі завдання: 1) окреслити генезу формування наукових уявлень про можливості проведення поліграфологічних досліджень у досудовому розслідуванні; 2) схарактеризувати технічні та функціональні складові поліграфа й сучасні напрями його практичного застосування; 3) узагальнити міжнародний досвід застосування поліграфа в кримінальному провадженні; 4) проаналізувати стан нормативно-правового регулювання застосування поліграфа під час виявлення ознак кримінальних правопорушень і сформулювати пропозиції щодо його вдосконалення; 5) визначити загальні умови й етапи проведення поліграфологічних опитувань; 6) розробити алгоритми побудови поліграфологічних тестів і правила їх застосування; 7) висвітлити сутність і зміст методики виявлення прихованої інформації під час розслідування кримінальних правопорушень.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. У роботі використано комплекс спеціальних і загальнонаукових методів, обраних з огляду на особливості об'єкта та предмета дослідження, зокрема: *порівняльно-правовий* – для дослідження нормативно-правового врегулювання застосування поліграфа та статусу отриманих під час тестування результатів (підрозділи 1.3, 1.4); *формально-логічний* – для аналізу поліграм, матеріалів тестування та кримінальних проваджень, відповідних нормативно-правових актів (підрозділи 2.1, 3.1, 3.2); *системно-структурний* – для формування методичу виявлення прихованої інформації (МВПІ) як певної системи взаємопов'язаних операцій, визначення етапів обстеження на поліграфі та структури проведення

спеціальних бесід (розділ 2); *формально-юридичний* – для аналізу чинного кримінального процесуального законодавства України та наукових розробок з метою обґрунтування висновків і пропозицій (підрозділи 1.1, 1.4); *історико-правовий* – у процесі дослідження генези становлення сфери поліграфологічної діяльності в Україні, розвитку напрямів виявлення прихованої інформації в кримінальному провадженні (підрозділи 1.1, 1.4); *функціональний* – для визначення ефективності проведення досліджень і напрямів удосконалення поліграфологічних технологій (розділи 1–3); *соціологічний* – під час опитування працівників органів досудового розслідування та експертних підрозділів МВС України, а також головних центрів поліграфологічних досліджень НПУ, Державної прикордонної служби та інших ЦОВВ (підрозділи 1.2, 1.4, 2.1, 2.2, 3.1, 3.2); *статистичний* – у межах здійснення кількісного аналізу даних, що стосуються проведення ПФДЗП (розділ 3). На основі *синтезу* сформульовано загальні висновки за темою дослідження (розділи 1–3). Окреслені методи використано в дисертації у взаємозв'язку та взаємозалежності, що забезпечило переконливість, повноту й об'єктивність отриманих наукових результатів.

Дисертантка в роботі керується значною за обсягом емпіричною базою, яку становлять результати узагальнення матеріалів оперативної, слідчої та експертної практики за 2015–2026 роки. Розглянуто матеріали 315 кримінальних проваджень з проблематики дослідження (Вінницька, Дніпропетровська, Донецька, Житомирська, Закарпатська, Запорізька, Івано-Франківська, Київська, Львівська, Миколаївська, Одеська, Полтавська, Сумська, Харківська, Херсонська, Хмельницька, Чернівецька та Чернігівська області, м. Київ); дані офіційної статистичної звітності Офісу Генерального прокурора та МВС України за 2014–2026 роки; зведені результати інтерв'ювання 183 спеціалістів-поліграфологів, 195 працівників оперативних підрозділів і 174 слідчих Національної поліції України, 82 працівників органів прокуратури та 63 працівників експертних установ МВС України. Позитивним є й те, що під час дослідження використано власний досвід роботи у сфері використання поліграфічних технологій.

Новизна представлених теоретичних та/або експериментальних результатів проведених здобувачкою досліджень, повнота викладу в опублікованих працях означає тим, що дисертаційна робота є першим в українській науці комплексним монографічним дослідженням теоретико-прикладних засад застосування поліграфа під час розслідування кримінальних правопорушень проти життя та здоров'я особи, статевої свободи та статевої недоторканості, у якому сформульовано й обґрунтовано низку наукових положень, висновків і практичних рекомендацій, спрямованих на підвищення ефективності діяльності органів досудового розслідування, що вирізняються науковою новизною та мають важливе теоретичне і практичне значення, зокрема *вперше*:

- сформовано нову концепційно-сутнісну модель методики виявлення прихованої інформації з метою виявлення та розслідування кримінальних правопорушень проти життя та здоров'я особи, статевої свободи та статевої недоторканості (умисних убивств, заподіяння тілесних ушкоджень, катувань, побоїв і мордувань, домашнього насильства, зґвалтувань, сексуального насильства, розбещення неповнолітніх);

- аргументовано наукові положення та практичні рекомендації щодо імплементації до законодавства України сучасних методів виявлення прихованої інформації з використанням поліграфа в діяльності органів сектору безпеки і оборони України в умовах правового режиму воєнного стану;

- запропоновано внести зміни до Інструкції про порядок використання поліграфів у Національній поліції України, затвердженої наказом МВС України від 13 листопада 2017 року № 920, зокрема розділ II «Основні принципи використання поліграфа» доповнити пунктами 7 і 8, виклавши їх у такій редакції:

«7. Принцип забезпечення прав і свобод людини є основним та передбачає невтручання в приватне і сімейне життя, відсутність посягань на свободу думки, совісті та релігії, вираження поглядів, гарантованих статтями 8–10 Конвенції про захист прав людини й основоположних свобод. Особа повинна

знати, з якої причини щодо неї проводиться опитування, а також має право відмовитися від опитування на будь-якому етапі його проведення.

8. Згідно з принципом професійної незалежності проведення опитування з використанням поліграфа, спеціаліст є незалежним від будь-якого впливу, тиску чи втручання в його професійну діяльність. Спеціаліст самостійно здійснює підготовку переліку питань для проведення опитування з використанням поліграфа на основі завдання, яке надійшло від ініціатора, й обирає методiku, за якою буде проведено опитування»;

– розроблено поліграфологічні опитувальники за МВПІ, призначені для виявлення ознак кримінальних правопорушень проти життя та здоров'я особи, статевої свободи та статевої недоторканості (умисних убивств, заподіяння тілесних ушкоджень, катувань, сексуального насильства), а також діагностики схильності до обману. Схарактеризовано правила їх застосування.

У дисертації вдосконалено: 1) положення щодо типових технічних і функціональних складових сучасного поліграфа, який є реєстратором змін психофізіологічних реакцій тестованої особи у відповідь на пред'явлення спеціалістом-поліграфологом за спеціальною схемою певних психологічних стимулів; 2) організаційно-тактичне забезпечення проведення спеціальних бесід, передбачених методикою виявлення прихованої інформації; 3) тести, призначені для встановлення невідомого рішення, тести для підтвердження відомого рішення, а також тести перевірки слідчих версій; 4) положення щодо процесуальних і непроцесуальних форм застосування поліграфа під час розслідування кримінальних правопорушень, які реалізують у межах оперативно-розшукової діяльності, проведення окремих слідчих (розшукових) дій та судових експертиз; 5) наукові положення щодо обґрунтування допустимості застосування поліграфа під час розслідування кримінальних правопорушень як науково-технічного засобу та способу допустимого психологічного впливу на учасника кримінального процесу (підозрюваного, потерпілого, свідка).

Також слід акцентувати на положеннях, які *дістали подальшого розвитку*: 1) уявлення про генезу становлення сфери використання поліграфа, на підставі чого визначено вплив низки чинників на процес імплементації до законодавства України ефективних міжнародних практик; 2) класифікація поліграфа за різними підставами (елементною базою, способом фіксації даних, характером виконуваних завдань, складністю комплектації, способами автоматизації, збору та передачі інформації від опитуваного); 3) етапи процедури опитування осіб з використанням поліграфа, їх завдання та особливості роботи спеціаліста-поліграфолога на кожному з них; 4) доктринальне бачення переліку типових завдань, для виконання яких необхідне застосування поліграфа в кримінальному провадженні; 5) сучасні напрями практичного застосування поліграфа під час виявлення, документування та розслідування кримінальних правопорушень в умовах правового режиму воєнного стану та післявоєнної відбудови країни.

Привертає увагу здійснений авторкою ґрунтовний аналіз наукових розробок і дисертаційних праць, виконаних за напрямом дослідження в Україні та за кордоном. Це засвідчує якісне висвітлення стану наукового опрацювання окреслених питань.

Публікації. Основні положення та результати дисертації відображено в 19 наукових публікаціях, з яких 4 статті – у виданнях, включених МОН України до переліку наукових фахових видань з юридичних наук, 1 – у зарубіжному юридичному виданні (Республіка Польща), 13 – у тезах наукових доповідей, оприлюднених на міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях та форумі, 1 – навчальний посібник.

Проаналізувавши роботу та фахові статті Ю. М. Волкової з теми дослідження, офіційний опонент підтверджує, що наукові положення, висновки і рекомендації, сформульовані дисертанткою, переважно є обґрунтованими, переконливими, об'єктивними, достовірними та новими.

Оцінка змісту дисертації. Структура дисертації ґрунтується на комплексному підході до дослідження теоретико-прикладних засад

застосування поліграфа під час розслідування кримінальних правопорушень проти життя та здоров'я особи, статевої свободи та статевої недоторканості.

Анотація в стислій формі окреслює основні тези роботи, перелік публікацій, у яких викладено основні результати дослідження. Анотацію викладено українською та англійською мовами.

У *вступі* аргументовано актуальність теми, висвітлено рівень дослідженості проблематики, зв'язок роботи з науковими програмами, планами й темами, визначено мету, завдання, об'єкт і предмет дослідження, схарактеризовано методи та емпіричну основу роботи, визначено наукову новизну та практичне значення отриманих результатів, наведено дані про наявні публікації та апробацію окремих положень дисертації, структуру й обсяг роботи.

У розділі 1 *«Теоретико-правові засади застосування поліграфа під час розслідування кримінальних правопорушень проти життя та здоров'я особи, статевої свободи та статевої недоторканості»* висвітлено генезу застосування поліграфа в діяльності органів і підрозділів Національної поліції України, на підставі чого сформовано авторське бачення сучасних напрямів використання отриманих результатів у кримінальній процесуальній діяльності. Досліджено поняття та сутність методу психофізіологічної діагностики поліграфом, схарактеризовано теоретичні концепції, що пояснюють закономірності перебігу фізіологічних процесів особи під час поліграфологічного тестування. Доведено, що поліграф є сучасним досягненням світового науково-технічного прогресу й становить комплексну багатоканальну апаратну методику реєстрації змін психофізіологічних реакцій людини у відповідь на пред'явлення спеціалістом-поліграфологом за спеціальною схемою певних психологічних стимулів.

Розглянуто класифікацію сучасних поліграфів за різними підставами (елементною базою, способом фіксації даних, характером виконуваних завдань, складністю комплектації, способами автоматизації та збору й передачі інформації від опитуваного). Здійснено загальну характеристику поліграфа й

окремих його елементів. Схарактеризовано види й ознаки давачів для реєстрації фізіологічних реакцій організму людини під час проведення тестування на поліграфі, які є невіддільною частиною комплексу, що відповідають міжнародним стандартам.

Проаналізовано міжнародний досвід застосування поліграфа в діяльності правоохоронних органів, насамперед під час виявлення, документування та розслідування кримінальних правопорушень. Доведено, що досвід США та країн ЄС має важливе значення в запровадженні поліграфологічних технологій в Україні. Визначено вплив низки чинників на процес імплементації в законодавство України ефективних міжнародних практик у застосуванні поліграфологічних технологій.

Здійснено системний аналіз чинних нормативно-правових актів, що регламентують використання психофізіологічних досліджень. З'ясовано, що така діяльність регламентована окремими підзаконними актами, наказами та відомчими інструкціями. Доведено, що правове регулювання використання поліграфа залишається відомчим. Запропоновано низку змін до Інструкції про порядок використання поліграфів у Національній поліції України, затвердженої наказом МВС України від 13 листопада 2017 року № 920 (зі змінами, внесеними наказом МВС України від 26 вересня 2024 року № 651).

У розділі 2 *«Організаційні засади застосування поліграфа під час розслідування кримінальних правопорушень проти життя та здоров'я особи, статевої свободи та статевої недоторканості»* з'ясовано, що психофізіологічні дослідження є складною і багатоаспектною процедурою, яка поєднує низку організаційних, технічних і тактичних заходів. Схарактеризовано загальні умови та принципи застосування поліграфа під час розслідування.

Увагу зосереджено на етапах психофізіологічної діагностики спеціалістом-поліграфологом. Визначено оптимальні умови проведення тестування із застосуванням поліграфа. Висвітлено особливості проведення спеціальних бесід, передбачених методикою виявлення прихованої інформації. Процедура поліграфологічної перевірки за методикою виявлення прихованої

інформації передбачає обов'язковість здійснення передтестової, посередтестової та післятестової бесід з учасниками кримінального процесу – підозрюваним (ст. 42 КПК), потерпілим (ст. 55 КПК), свідком (ст. 65 КПК).

Розглянуто тактику проведення передтестової бесіди з підозрюваним, окреслено її мету й основні завдання. Встановлено обставини, які необхідно з'ясувати під час розслідування умисних убивств, заподіяння тяжких тілесних ушкоджень, побоїв і мордувань, домашнього насильства, катувань, зґвалтувань, сексуального насильства, розбещення неповнолітніх тощо. Висвітлено методи та прийоми встановлення психологічного контакту з підозрюваним й отримання правдивої інформації.

У розділі з *«Тактичні особливості застосування поліграфа під час виявлення ознак кримінальних правопорушень проти життя та здоров'я особи, статевої свободи та статевої недоторканості»* схарактеризовано тактичні особливості застосування поліграфа під час виявлення ознак кримінальних правопорушень проти життя та здоров'я особи, статевої свободи та статевої недоторканості. Розроблено МВПІ під час розслідування умисних убивств (ст. 115 КК), побоїв і мордування (ст. 126 КК), катування (ст. 127 КК), заподіяння тілесних ушкоджень (ст. 121–124 КК), домашнього насильства (ст. 126¹ КК), зґвалтування (ст. 152 КК), сексуального насильства (ст. 153 КК), розбещення неповнолітніх (ст. 156 КК) тощо. Окреслено основні алгоритми використання поліграфа як одного із засобів подолання протидії процесу досудового розслідування та документування злочинної діяльності.

Висновки цілком відповідають завданням і меті дисертаційного дослідження та отриманим результатам. Авторка використала значну кількість українських й іноземних літературних джерел, законодавчі та підзаконні нормативно-правові акти. Список використаних джерел становить 596 найменувань.

Отже, дисертація Ю. М. Волкової відповідає наявним вимогам і є завершеною науковою працею, результати якої виконують актуальне наукове завдання з розроблення теоретичних положень і криміналістичних

рекомендацій щодо ефективного застосування поліграфа під час розслідування кримінальних правопорушень проти життя та здоров'я особи, статевої свободи та статевої недоторканості.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що викладені й аргументовані в дисертації теоретичні положення, висновки та практичні рекомендації впроваджено та використовуються у: *нормативно-правовій сфері* – для покращення правового регулювання застосування поліграфа в досудовому розслідуванні запропоновано низку пропозицій стосовно внесення змін і доповнень до Інструкції про порядок використання поліграфів у Національній поліції України; *науковій діяльності* – для вдосконалення методики виявлення прихованої інформації із застосуванням поліграфа під час розслідування окремих видів кримінальних правопорушень (акти впровадження Дніпровського державного університету внутрішніх справ від 4 серпня 2025 року, Національної академії внутрішніх справ від 15 серпня 2025 року); *освітньому процесі* – у процесі викладання навчальних дисциплін «Організація розслідування кримінальних правопорушень», «Докази і доказування», «Криміналістика», «Кримінальний процес», а також підготовки монографій, підручників і навчальних посібників (акт впровадження Національної академії внутрішніх справ від 15 серпня 2025 року); *правозастосовній діяльності* – для вдосконалення діяльності органів досудового розслідування та експертних підрозділів МВС України, а також головних центрів поліграфологічних досліджень Національної поліції, Державної прикордонної служби та інших ЦОВВ (акти впровадження Бюро економічної безпеки України від 11 червня 2025 року, Департаменту карного розшуку Національної поліції України від 25 травня 2026 року).

Загалом наукові положення та висновки дисертаційного дослідження достатньо обґрунтовані здобувачкою в тексті представленої праці. Авторка системно й логічно вибудувала зміст наукового дослідження, який передбачає послідовне розв'язання ключових проблем дисертації, цілісно та змістовно висвітлила мету й завдання дослідження з відображенням їх у висновках між

розділами і загальних висновках, що засвідчує завершене та цілісне сприйняття виконаної наукової праці.

Наукове дослідження містить результати власних досліджень дисертантки. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають відповідні посилання, що свідчить про **відсутність порушення академічної доброчесності**.

Зауваження щодо оформлення та змісту дисертації, запитання до здобувача. Загалом позитивно оцінюючи дисертацію Ю. М. Волкової, необхідно акцентувати на окремих положеннях, які мають дискусійний характер і можуть слугувати предметом подальших наукових досліджень й обговорень під час публічного захисту.

1. Здобувачка розробила структуру підготовчого етапу проведення психофізіологічного дослідження із застосуванням поліграфа, що передбачає вивчення слідчим і поліграфологом матеріалів кримінального провадження та відомостей про особу опитуваного. Водночас потребує додаткового обґрунтування практичний розподіл функцій між слідчим і спеціалістом-поліграфологом на зазначеному етапі, зокрема в частині визначення обсягу матеріалів кримінального провадження, які доцільно передавати поліграфологу, а також організаційних форм їх взаємодії до початку проведення тестування.

2. Позитивно оцінюючи запропонований у дисертації алгоритм класичного опитувальника з п'ятиблоковою структурою, слід зазначити, що додаткової аргументації потребують критерії вибору конкретної форми проведення психофізіологічного дослідження. Зокрема, доцільним видається чіткіше визначення слідчих ситуацій, за яких перевагу слід надавати класичному опитувальнику або бліцопитуванню під час розслідування насильницьких кримінальних правопорушень.

3. У роботі слушно зазначено про можливість використання результатів психофізіологічних досліджень для перевірки та коригування слідчих версій, а також визначення подальших напрямів досудового розслідування. Водночас потребує детального висвітлення механізм використання слідчим орієнтуючої

інформації, отриманої за результатами такого дослідження в непроцесуальній формі, зокрема під час висунення нових і перевірки наявних слідчих версій відповідно до вимог кримінального процесуального законодавства.

4. Здобувачка обґрунтовує можливості застосування поліграфа для встановлення кола осіб, які можуть бути причетними до вчинення кримінального правопорушення, і перевірки висунутих ними алібі. Водночас додаткової уваги потребують особливості оцінки результатів тестування у випадках, коли декілька опитуваних осіб одночасно демонструють психофізіологічні реакції, що можуть бути зумовлені їх частковою обізнаністю про обставини кримінального правопорушення, а не безпосередньою причетністю до його вчинення.

5. У дисертації обґрунтовано можливість застосування поліграфа щодо потерпілих, зокрема під час розслідування кримінальних правопорушень проти статевої свободи та статевої недоторканості особи. Водночас зазначене положення потребує додаткового осмислення з позицій забезпечення прав і законних інтересів потерпілої особи, насамперед щодо гарантування добровільності проведення психофізіологічного дослідження, недопущення повторної травматизації та врахування її вразливого психологічного стану.

Проте дискусійні положення засвідчують актуальність досліджуваної проблематики та не впливають на позитивне враження від рецензованої наукової праці.

Висновок про відповідність дисертації встановленим вимогам. Дисертація Ю. М. Волкової «Теоретичні та праксеологічні засади застосування поліграфа під час розслідування кримінальних правопорушень проти життя та здоров'я особи, статевої свободи та статевої недоторканості» за актуальністю обраної теми, ступенем наукової новизни одержаних результатів, їх обґрунтованістю та достовірністю, теоретичним і практичним значенням, повнотою викладення основних положень у наукових публікаціях, а також рівнем реалізації поставлених наукових завдань є завершеною самостійною науковою працею, виконаною на належному науково-теоретичному рівні.

За змістом, науковою новизною, теоретичним і практичним значенням дисертаційне дослідження «Теоретичні та праксеологічні засади застосування поліграфа під час розслідування кримінальних правопорушень проти життя та здоров'я особи, статевої свободи та статевої недоторканості» відповідає вимогам пунктів 9, 11–13 Порядку присудження наукових ступенів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року № 567, а його авторка – Волкова Юлія Михайлівна – заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.09 – кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність.

Офіційний опонент

проректор

Національної академії внутрішніх справ,

доктор юридичних наук, професор

Олег ТАРАСЕНКО